

## מראי מקומות לשיעורו של הרב מאיר קפלן, שליט"א (חולין נ: , בענין המסס ובית הכוסות שניקבו לחוץ)

1. גמ' חולין נ:א. עם רש"י ותוס'

2. רש"י שבת לו. ד"ה מב' צדדין "שניקבו שניהם טריפה ובבית הכוסות הוא דאיכא לפלוגי בין צד א' לשני צדדין אבל בהמסס אפי' מצד א' שלא נראה הנקב לחוץ אין זו סתימה לפי שהדופן דק מאד"

3. רמב"ם הלכות שחיטה פ"ו הי"ב "מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות מצד אחד כשירה ואם נקבה נקב מפולש לתוך חלל בית הכוסות ונמצאת טיפת דם במקום הנקב טרפה שודאי קודם שחיטה ניקב אבל אם אין דם במקום הנקב הרי זה מותר שודאי אחר שחיטה דחקה המחט ונקבה"

(השגת הראב"ד) מחט שנמצאת בעובי בית הכוסות כשרה ואם ניקבה נקב מפולש  
א"א אין זה מיושר  
(השגת הראב"ד) ונמצאת טיפת דם במקום הנקב  
א"א הטיפה צריכה שתמצא מבחוץ :

4. ר"ן דף יד בדפי הרי"ף בא"ד גמ' "לא היא דהא בעובדא דאתא לקמיה דרבי כדאיתא בגמ' מוכח דצריכה בדיקה מדאמרינן בגמ' (דף נא.) דהפכה רבי ונמצא עליה קורט דם אלמא בדיקה מיהא צריכה"

ושם בד"ה הוגלד (עיין להלן בסוף הרשימה)

5. קצות החושן חו"מ סימן רלב ס"ק א "ושחטה ונמצאת טריפה כתב בתשובת הריב"ש (סי' תג) ז"ל: השאלה הרביעית, שחט השוחט בהמה ולא בדק בסימניו והניחן כסבור שהן שחוטין, ואח"כ בא בעל הבשר ומכר הבני מעיים בז' פשוטין על מנת שיפרעם הלוקח אם כשירה ואם טריפה, ולבסוף נתברר הדבר שלא נשחטה כראוי, ושאלת אם על המוכר להחזיר המעות ללוקח כיון שזו נפסלה בשחיטה נבילה היא ולא טריפה כו', מי אמרינן ללוקח לקחת אותן בני מעים כאשר הם כו', ולבסוף גם כי נמצאת הבהמה נבילה נסתחפה שדהו ומזלו גרם וכו' תשובה, נראה שהדין עם המוכר ועל הלוקח לקחת הבני מעיים כאשר הם כיון שהתנה עמו שיקחם בין טריפה בין כשירה, ואע"ג שלפי האמת אין זה טריפה אלא נבילה, במקח וממכר אזלינן בתר לישנא דאינשי שאין מדקדקין בין נפסלה בשחיטה או אם נשחטה כראוי ודבר אחר גרם לה ליפסל, ובין לזו ובין לזו טריפה קרי לה. ודמאי למאי דאמרינן בב"מ (קד, א), בית כור עפר אני מוכר לך אע"פ שאין בו רק לתך הגיעו, שלא מכר לו אלא שמא והוא דמתקרי בית כור וכו', ועוד שאפי' נאמר שרוב בני אדם אין קורין לזו טריפה כל שהמיעוט קורין לה טריפה יד המוכר על העליונה כיון שהוא מוחזק, לפי שאין הולכין בממון אחר הרוב לאפוקי ממונא מיד שהוא מוחזק בה. כדאיתא פ' המניח (ב"ק כז, א) אמר רב פפא היינו כד היינו חבית למאי נ"מ למקח וממכר וכו', לא צריכא דרובא קרו לכדא כדא ולחביתא חביתא ומיעוטא קרא לחביתא כדא כו', מהו דתימא זיל בתר רובא קמ"ל אין הולכין בממון אחר הרוב כו'. ואין ללוקח שיאמר בנדון זה כיון שראיתי הבהמה שחטה הייתי סבור שנשחטה כראוי ועל דעת כן קניתי ממנה, כיון שזה אמר בין כשירה בין טריפה ויש בכלל לשון זה אפי' לא נשחטה כראוי לפי לשון רוב בני אדם, היה לו להתנות בפירוש. ואף אם אינו בכלל לרוב בני אדם כי אם למיעוט, כיון שהקדים לו המעות וזה מוחזק היה לו להתנות וכיון שלא התנה בפירוש ה"ל דברים שבלב ואין דברים. דומיא דמאי דתנן פ' האומר (קידושין נ, א) המקדש את האשה ואמר סבור הייתי שהיא כהנת כו', וכל שכן בכאן שהתנה בפירוש בין כשירה בין טריפה שאין כח בו לעקור התנאי ולבטלו מפני דברים שבלבו וכו' וע"ש. ומשמע מיניה דאם הלוקח מוחזק ולא נתן עדיין את המעות ומיעוט קרי לנבילה נבילה, דאין צריך הלוקח ליתן הדמים כיון שלא התנה אלא אם כשירה אם טריפה וזו נבילה, ואע"ג דרובא קרו לה לנבילה טריפה אין הולכין בממון אחר הרוב

לאפוקי ממונא מיד הלוקח. אמנם לא נדע כוונת הריב"ש במה דשקל וטרי בענין זה, דמה בכך דהוי נבילה מה בין נבילה לטריפה כיון דשניהם אסורים והיכי מצי לוקח למימר טריפה לקחתי ולא נבילה, והא אפי' בשני מינין דהמקח בטל אינו אלא משום דאיכא דניחא ליה האי מינא ואיכא דניחא ליה בהאי, אבל בין טריפה לנתנבלה בשחיטתה מאי קפידא בין האי להאי. ואפשר לפי מ"ש הרשב"א בת"ה (דף ח, ב) הארוך, דהא דמזמנין לנכרי על בני מעים, היינו דוקא בבהמה שנשחטה כראוי ומשום מי איכא מידי דלישראל שרי, אבל אסור לזמן לו בבני מעים מבהמה שנתנבלה בשחיטה כיון דלאו שחוטה היא ה"ל אבר מן החי והובא בש"ך (י"ד סי' כז סק"ב) ע"ש. וא"כ ודאי ה"ל מום דטריפה מותר למכור לנכרי ואלו בנתנבלה בשחיטתה אסור למוכרו לנכרי, אלא משום דהתנה בפירוש אם כשירה אם טריפה וכיון דקרו לנבילה נמי טריפה הרי סבר וקבל בתנאו, ולא מצי לוקח לומר סבור הייתי שנשחטה כהוגן כמ"ש הריב"ש, כיון דנתן המעות והמוכר אמר אם כשירה אם טריפה היה ללוקח להתנות לא נבילה. ובזה הוא דצריך הריב"ש לאתויי עלה הך דאין הולכין בממון אחר הרוב, וממילא כשהלוקח מוחזק ומיעוט קרו לנבילה נבילה דא"צ ליתן הדמים, ומשום דמיירי במכר בני מעים ובזה הוא דאיכא קפידא בין טריפה לנבילה, אבל מוכר בשר והתנה אם כשירה אם טריפה ונודע שנתנבלה בשחיטתה אפי' רובא קרי לנבילה נבילה והלוקח מוחזק, צריך ליתן הדמים כיון דליכא קפידא כלל בין טריפה לנבילה כן נ"ל ודו"ק. והנה בתוס' מעילה (כ, ב ד"ה קרביים לאו בשר ואוכליהן לאו בר אינש) ז"ל:

ונפקא מיניה שאם לא היו ראויים לאכילה כי אם לכלבים אין בכך מקח טעות כי אין דרך בני אדם לאוכלן, ואוכליהן לאו בר אינש פירוש האוכלן אינן בני אדם עכ"ל. ואם כן אפילו לא התנה אם כשירה אם טריפה נמי לא הוי מקח טעות בבני מעים אלא שדבר זה תליא במנהג בני המדינה שמקפידין על המום, וכיון דעכשיו אוכלין אותן על ידי תיקון ומקפידין בין כשירה לטריפה הוי ליה מום אם לא התנה בין טריפה בין כשירה."

**והנתיבות שם** (עיין להלן בסוף הרשימה)